

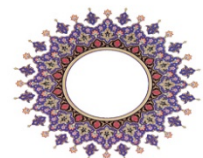
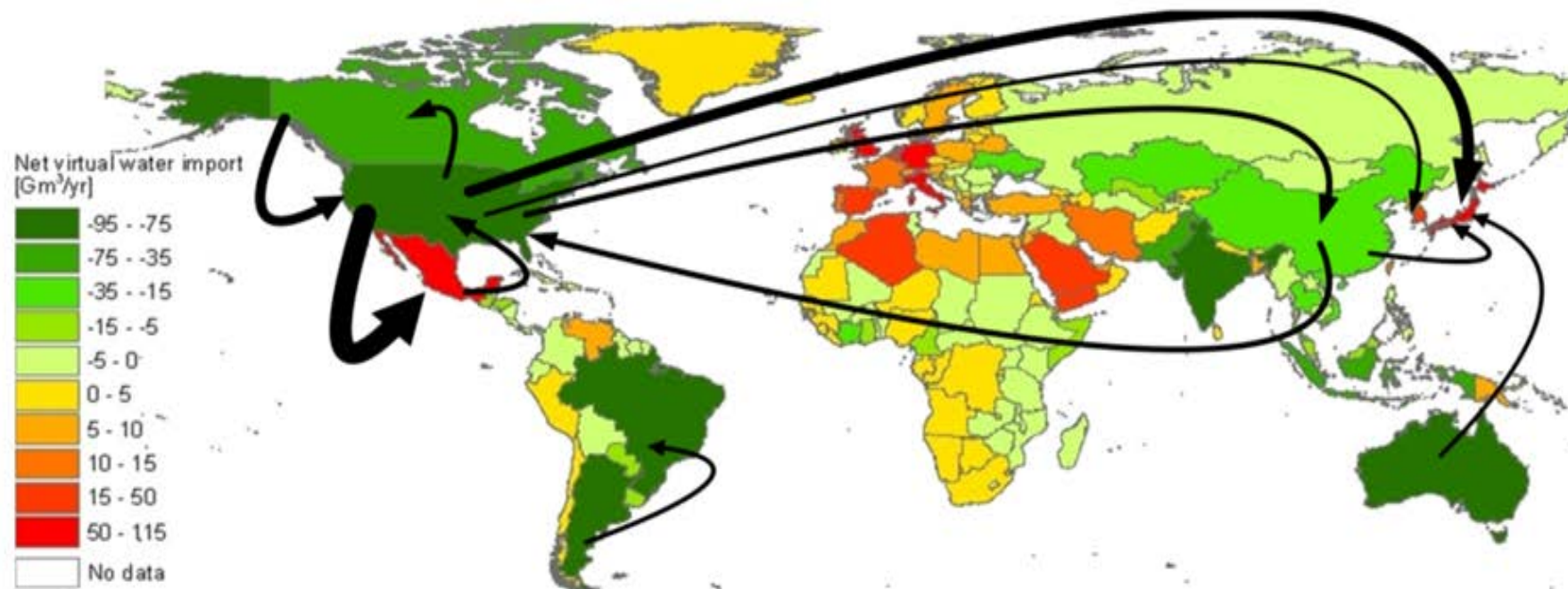

لزوم تدوین نقشه راه صادرات آب مجازی محصولات و فرآورده های کشاورزی

Published: 8/21/2021, Last updated: 7/15/2022

فهرست مطالب

- مقدمه و تعاریف
- راهبردهای مهم سند امنیت غذایی کشور
- تجارت جهانی آب مجازی
- آب مجازی در برنامه هفتم
- تصویر کلانی از بخش کشاورزی و مصرف آب در آن
- تحلیل صادرات بخش کشاورزی در دهه ۱۳۹۰-۱۴۰۰
- مبانی محاسباتی آب مجازی در این گزارش
- میزان آب مجازی صادراتی سالهای ۱۴۰۰-۱۴۰۱
- لزوم مدیریت ارز ترجیحی و آب مجازی
- جمع بندی و پیشنهادها

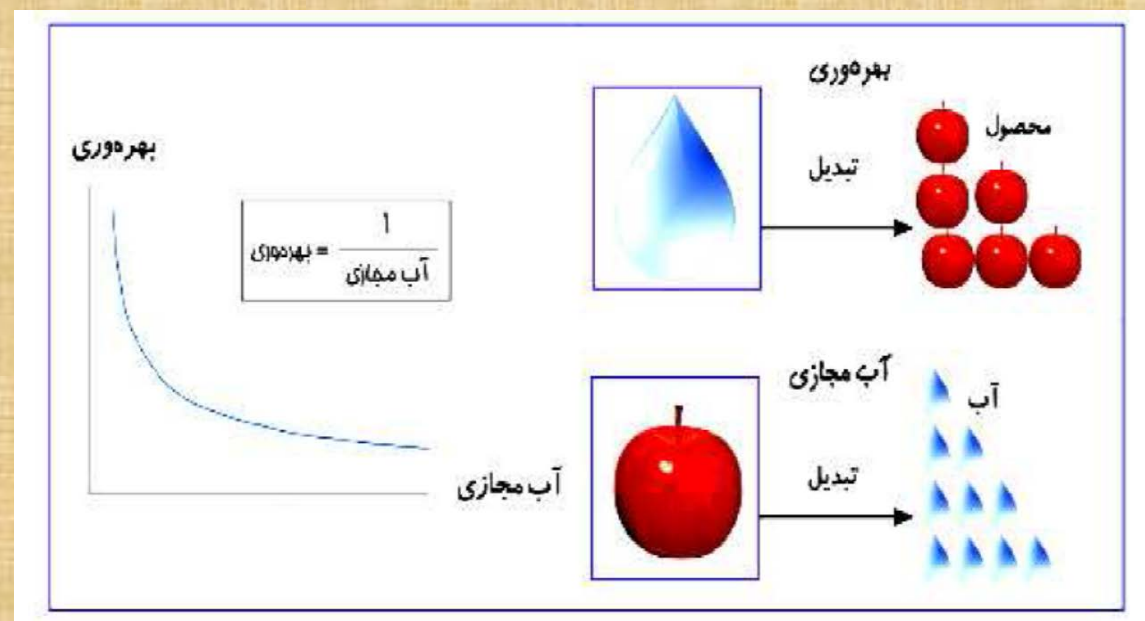

مقدمه

- مفهوم تجارت آب مجازی از سال (۱۹۹۳ میلادی) مطرح شده است.
- آب مجازی مقدار آبی (بارندگی و آبیاری) است که یک کالا یا یک فرآورده کشاورزی طی فرایند تولید مصرف می کند تا به مرحله تکامل برسد .

$$\text{آب مجازی} = \frac{\text{کل حجم آب مورد نیاز برای تولید محصول}}{\text{کل محصول تولید شده}}$$

مقدمه

- الزام تجارت آب مجازی بر این است که کشورهای که با کمبود آب روبرو هستند، باید از کشورهای پر آب، کالا وارد کنند
- از تولید کالاها و خدماتی که در فرآیند تولید خود به آب بیش تر و گران تری نیاز دارند، پرهیزند.
- یکی از راهکارهای سازگاری با کم آبی.

سند دانش بنیان امنیت غذایی

سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی» در جلسه ۱۶۶ و ۱۶۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۵ و ۱۴۰۱/۰۷/۱۲ شورای ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور به تصویب رسید.

این سند مطابق مفاد ماده ۱۹ آیین نامه داخلی شورای عالی انقلاب فرهنگی، در جلسه ۸۸۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۲ به تصویب نهایی رسید.

سند در تاریخ ۱۴۰۲/۴/۵ توسط رئیس جمهور شهید ابلاغ شد.

کمیسیون تدوین سند (رئیس کمیسیون: دکتر مخبر دزفولی) (نایب رئیس: دکتر خیام نکویی)

(با مشارکت ۳۴ نفر از صاحب نظران و نمایندگان دستگاهها و بخش های تاثیر گذار)

دبیرخانه تدوین سند (دکتر زند)

(با مشارکت اتحادیه انجمن های علمی، نظام مهندسی کشاورزی و دامپزشکی، اتحادیه دانشکده های کشاورزی، اتاق بازرگانی، نماینده وزارتخانه های و دستگاههای مرتبط و شخصیت های علمی)

کارگروه تلفیق

(دکتر دانشیان)

با مشارکت مسئولین و یا نمایندگان کارگروهها

کارگروه
شاخص ها و
واژه ها

کارگروه
اقتصاد

کارگروه
مصرف و
سلامت

کارگروه
تولید

کارگروه
پایداری

کارگروه
اسناد پشتیبان

۱۹ چالش

۱۹ راهبرد

۲۲۱ اقدام ملی

در این سند تقریبا

۲۰۰ نفر و حدود ۱۵۰۰۰ ساعت کار کردند

۱- کاهش خلاء عملکرد (افزایش عملکرد در واحد سطح)

۲- کاهش تلفات/ضایعات بخش کشاورزی

۳- مدیریت صادرات آب مجازی

خلاء عملکرد: حدود ۶۰ درصد

- به نژادی (ارقام اصلاح شده)
- به زراعی (کشاورزی حفاظتی، تغذیه گیاهی و ...)

جدول ضمیمه ۱. عملکرد واقعی (متوسط دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶)، عملکرد پتانسیل و خلا عملکرد گیاهان مختلف در کشور

گیاه	کشت آبی (کیلوگرم وزن تر در هکتار)			کشت دیم (کیلوگرم وزن تر در هکتار)		
	عملکرد واقعی	عملکرد پتانسیل	خلا عملکرد (%)	عملکرد واقعی	عملکرد پتانسیل	خلا عملکرد (%)
یونجه	۹۵۶۳	۳۰۰۷۸	۶۸/۲	۲۵۹۶	۸۲۸۵	۶۸/۷
جو	۲۹۱۸	۶۸۵۸	۵۷/۴	۱۰۳۳	۲۶۶۳	۶۱/۲
لوبیا	۱۹۳۱	۴۳۹۶	۵۶/۱	۱۴۲۲	۲۵۷۲	۴۴/۷
کلزا	۱۸۴۷	۵۲۸۷	۶۵/۱	۱۲۲۸	۳۳۵۱	۶۳/۳
نخود	۱۳۷۵	۲۸۴۲	۵۱/۶	۴۴۵	۱۳۰۱	۶۵/۷
شیدر	۱۳۰۲۳	۳۲۶۲۸	۶۰/۱	۱۵۲۷۰	۲۰۳۰۱	۲۴/۸
ذرت علوفه ای	۵۰۷۴۳	۹۲۶۲۹	۴۵/۲	۱۷۳۵۸	۵۷۹۸۶	۷۰/۱
ذرت دانه ای	۷۰۲۷	۱۵۹۹۲	۵۶/۱	۲۵۵۷	۱۰۰۴۸	۷۴/۵
پنبه	۲۲۷۶	۵۸۵۰	۶۱/۱	۱۲۷۸	۲۶۶۱	۵۲/۰
عدس	۱۰۹۰	۲۹۵۴	۶۳/۱	۵۱۰	۱۵۰۷	۶۶/۲
سایر گیاهان	۲۸۹۵۱	۵۲۵۳۲	۴۴/۹	۶۷۶۸	۱۶۷۰۰	۵۹/۵
سیب زمینی	۳۰۸۱۵	۶۹۴۴۱	۵۵/۶	۱۱۴۱۵	۳۲۴۷۱	۶۴/۸
کنجد	۹۸۵	۲۶۹۵	۶۳/۴	۱۸۴	۴۷۶	۶۱/۳
سویا	۲۲۶۲	۴۳۶۱	۴۸/۱	۱۷۸۷	۳۵۸۷	۵۰/۲
چغندر قند	۴۹۲۲۲	۱۱۱۳۸۵	۵۵/۸	-	-	-
نیشکر	۷۸۸۶۱	۱۲۹۳۲۵	۳۹/۰	۱۷۶۶۵	۷۸۰۳۳	۷۷/۴
آفتابگردان	۱۸۸۸	۴۶۵۵	۵۹/۵	۵۳۹	۱۱۷۸	۵۴/۲
شلوک	۴۴۲۷	۷۹۳۵	۴۴/۲	-	-	-
گندم	۳۲۴۰	۸۴۸۹	۶۱/۸	۹۴۱	۲۳۲۹	۵۹/۶
بادام درختی	۱۳۷۲	۵۱۷۵	۷۳/۵	۴۸۲	۱۰۱۰	۵۲/۳
سیب	۱۶۱۷۸	۵۴۲۹۲	۷۰/۲	۸۸۹۵	۱۷۳۵۲	۴۸/۷
زردآلو	۸۲۲۵	۴۳۶۲۲	۸۱/۱	-	-	-
خرما	۵۶۱۳	۱۱۴۰۸	۵۰/۸	۲۲۳۶	۶۹۱۲	۶۷/۷
انجیر	۷۸۹۸	۱۹۵۰۱	۵۹/۵	۸۶۲	۱۵۹۵	۴۶/۰
انگور	۱۳۴۰۶	۵۲۷۶۸	۷۴/۶	۴۰۱۲	۱۱۵۵۷	۶۵/۳
زیتون	۲۰۷۹	۴۳۶۹	۵۲/۴	۷۰۷	۲۲۲۳	۶۸/۲
مرکبات	۱۶۹۷۴	۵۲۵۵۰	۶۷/۷	۱۴۱۰۹	۳۲۲۷۴	۵۶/۳
سایر باغات	۱۲۹۶۹	۴۱۸۸۹	۶۹/۰	۱۱۰۵۷	۲۶۶۷۱	۵۸/۵
هلو	۱۳۹۵۳	۳۵۷۸۹	۶۱/۰	۱۱۰۸۸	۲۹۸۴۰	۶۲/۸
پسته	۸۲۲	۳۴۹۴	۷۶/۵	-	-	-
انار	۱۳۸۲۵	۳۰۰۹۲	۵۴/۱	۸۷۰۳	۱۷۵۷۷	۵۰/۵
زعفران	۶	۳۸	۸۵/۰	-	-	-
فندق	۲۱۱۹	۷۵۱۹	۷۱/۸	۱۵۶۰	۲۸۰۱	۴۴/۳
خیار	۲۱۳۹۰	۳۴۸۴۲	۳۸/۶	۹۶۹۶	۲۶۵۳۷	۶۳/۵
خریزه	۲۰۵۶۷	۴۶۱۰۴	۵۵/۴	۷۰۱۹	۱۶۵۷۶	۵۷/۷
پیاز	۳۸۳۷۲	۷۱۲۱۳	۴۶/۱	۹۸۹۲	۲۶۷۵۹	۶۳/۰
گوجه فرنگی	۳۸۳۶۹	۱۰۶۴۹۳	۶۴/۰	۱۸۲۳۴	۳۹۱۱۵	۵۳/۴
هندوانه	۲۸۸۷۶	۶۲۳۸۰	۵۳/۷	۸۱۴۶	۱۷۹۸۷	۵۴/۷

کاهش تلفات / ضایعات بخش کشاورزی

سالیانه حدود ۳۰ میلیون تن از محصولات کشاورزی (گیاهی و دامی) تولید شده در داخل کشور به دلیل تلفات/ضایعات از دسترس خارج می‌شود.

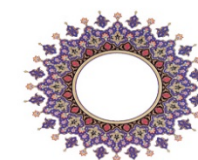
<p>مصرف: در منزل یا محل کار شامل رستوران‌ها و مراکز تهیه غذا</p>	<p>عدم خورده شدن فقدان آشپزی</p>	<p>راه‌اندازی جالب‌های آموزش مصرف کنندگان بهبود مهارت‌های پخت و پز توسط مصرف کنندگان کاهش اندازه قطعات مواد غذایی خوردن مواد غذایی "نازیبا"</p>	<p>توزیع و بازار: در جریان توزیع به بازار شامل کلی فروشی‌ها و خرده فروشی‌ها</p>
<p>تسهیل اعطای کالاهای فروش نرفته ارایه اطلاعات روش‌های ذخیره و مهیاسازی به مصرف کنندگان تجدید نظر در برچسب‌های تاریخ مصرف تغییر تبلیغات فروشگاهی</p>	<p>برچسب‌های تاریخ مصرف (غیر دقیق)</p>	<p>فرآوری و بسته‌بندی: در جریان آماده سازی و فرآوری صنعتی و یا بسته‌بندی</p>	<p>جابه‌جایی و ذخیره سازی: بعد از ترک مزرعه و در جریان جابه‌جایی، ذخیره‌سازی و حمل و نقل</p>
<p>ترویج روش‌های استفاده از محصولات فاقد بازار فروش بهبود خدمات ترویج کشاورزی بهبود دسترسی به زیرساخت‌ها و بازار بهبود زمان و روش برداشت</p>	<p>کشت بیش از نیاز بازار عدم برداشت به دلیل اقتصادی ریزی یا آسیب دو برداشت</p>	<p>برداشت: در حین یا بلافاصله بعد از برداشت</p>	

معادل های تلفات/ضایعات محصولات کشاورزی:

✓ معادل غذای ۱۸ میلیون نفر

✓ ۲۲ درصد از کل سطح زیر کشت در کشور (۳.۳۹ میلیون هکتار سطح زیر کشت)

✓ ۲۹ درصد از کل آب مصرفی در بخش کشاورزی در کشور (۲۵ میلیارد متر مکعب آب)

مدیریت صادرات آب مجازی

تجارت جهانی آب مجازی

بزرگترین صادر کنندگان آب مجازی به ترتیب آمریکا (۱۶۵)، برزیل (۱۱۳)، روسیه (۶۶)، استرالیا (۴۵)، کانادا (۳۹)، آرژانتین (۳۱)، اکراین (۲۸)، فرانسه (۱۷)، پاراگوئه (۱۷)، میلیارد مترمکعب در سال می باشد.

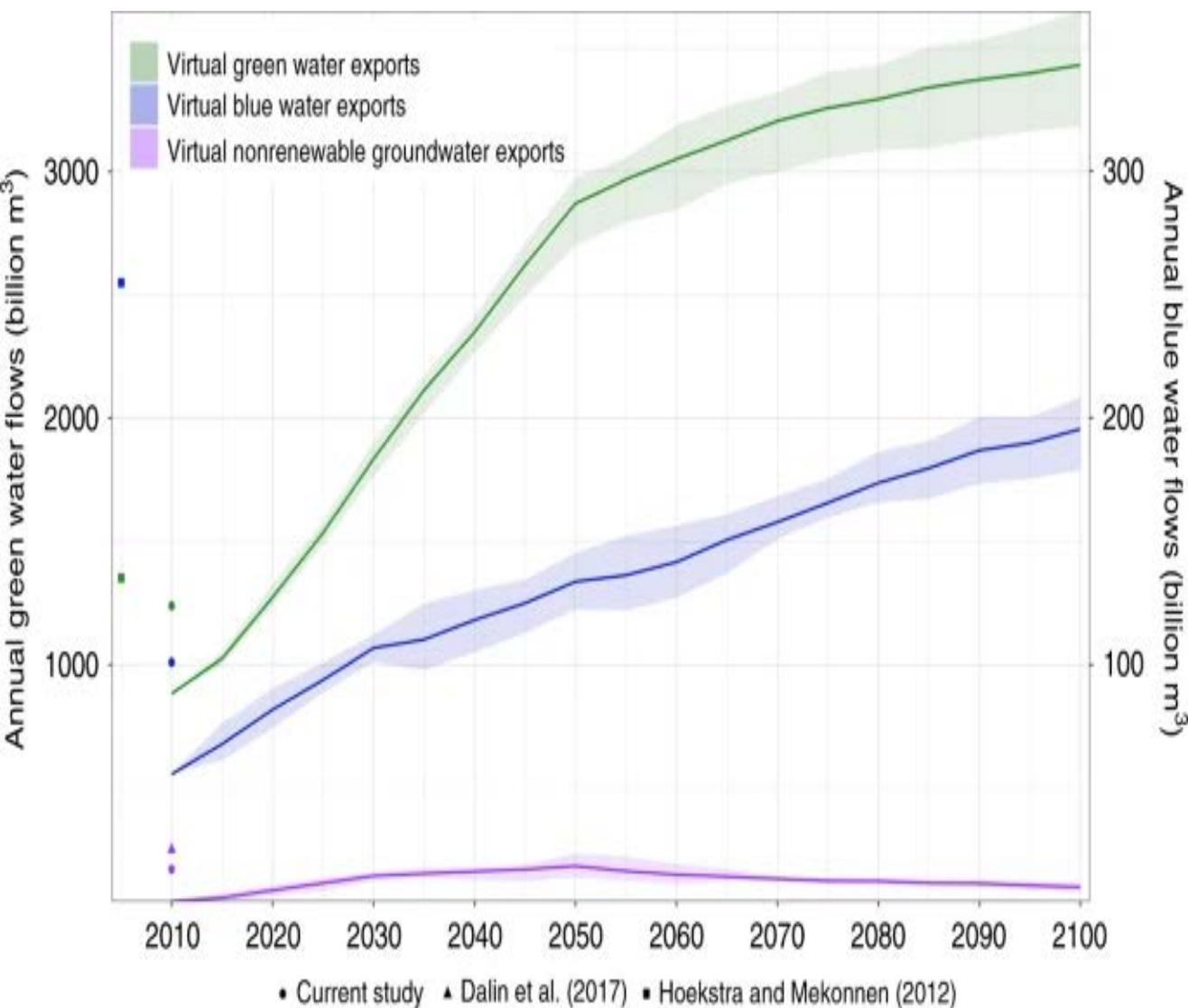
بیشترین واردات آب مجازی در بخش کشاورزی به ترتیب، مربوط به کشورهای چین (۲۳۹)، مکزیک (۳۹)، عربستان سعودی (۳۸)، ژاپن (۳۵)، اندونزی (۲۲)، ایتالیا (۲۲)، اسپانیا (۲۰)، ایران (۲۰)، کره جنوبی (۱۶) و ویتنام (۱۸) میلیارد متر مکعب در سال

تجارت جهانی آب مجازی

- بالغ بر ۸۰ درصد سطح زیر کشت محصولات کشاورزی در دنیا، اراضی دیم است که ۶۰ تا ۷۰ درصد از محصولات کشاورزی جهان در این اراضی تولید میشود. (آب سبز)

- حدود ۹۰ درصد محصولات کشاورزی کشور از اراضی آبی بدست می آید. (آب آبی)

- آمریکا، کانادا، آرژانتین و برزیل، استرالیا، فرانسه و تایلند بالغ بر ۹۰ درصد آب مجازی صادراتی محصولات خود را از آب ارزان حاصل از تولید اراضی دیم (آب سبز) می کنند.

آب مجازی صادراتی در برنامه هفتم

جزء «پ» ماده (۳۸)

طی سالهای اجرای این قانون به منظور تقویت و حفظ منابع آبی کشور وزارت امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران) مکلف است، سالانه نیم درصد از ارزش محصولات کشاورزی و غذایی پر آب بر صادراتی خلاف الگوی کشت را به عنوان عوارض، اخذ و هر سال نیم درصد به این عوارض اضافه نماید تا در پایان سال پنجم میزان آن به دو و نیم درصد برسد.

هفتاد درصد درآمد حاصل از اجرای این بند به منظور احیای قنوات، افزایش بهره‌وری آب و محصولات کشاورزی، اجرای طرح (پروژه) های آبخیزداری و الگوی کشت در اختیار وزارت جهاد کشاورزی و سی درصد مابقی به منظور نصب شمارشگر (کنتور) های هوشمند چاههای آب کشاورزی در اختیار وزارت نیرو قرار می‌گیرد.

فهرست محصولات کشاورزی و غذایی مشمول این بند، به صورت سالانه توسط وزیر جهاد کشاورزی در ابتدای هر سال تهیه، تصویب و ابلاغ می‌گردد.

عدم وجود استاندارد تعریف محصولات پر آب بر

شماره: ۳۴۹۸۵۳
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۶
ساعت: ۱۰:۰۸
فوریست: دارد
پیوست: طبقه بندی:

سازمان برنامه و بودجه کشور

بسمه تعالی

جناب آقای دکتر نیازی
معاون محترم آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی

با احترام

پیرو نامه شماره ۲۲۰۴۱۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۱۶ و نامه شماره ۲۱۹۷۴ مورخ ۱۴۰۲/۴/۳ ملان محترم برنامه ریزی و اقتصادی آن وزارت، در اجرای جزء «ب» ماده (۳۸) قانون برنامه هفتم، مبنی بر اینکه «طی سالیهای اجرای این قانون به منظور تقویت و حفظ منابع آبی کشور وزارت امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران) مکلف است، سالانه ۰.۵ درصد از ارزش محصولات کشاورزی و غذایی پر آب بر صادراتی خلاف الگوی کشت را به عنوان عوارض، دریافت و ... همچنین مقرر گردید فهرست محصولات کشاورزی و غذایی مشمول این بند، به صورت سالانه توسط وزیر جهاد کشاورزی در ابتدای هر سال تهیه، تصویب و ابلاغ گردد.» با عنایت به نبود استاندارد مشخصی در کشور در خصوص محصولات کشاورزی پر آب بر (میزان آب مصرفی به ازای هر واحد محصول تولیدی به تفکیک) و وجود برخی اختلاف نظرها در مصرفی محصولات صادراتی هدف، ضمن پیوست نامه شماره ۱۷۰۹۲ تاریخ ۱۴۲۱/۱/۶ سازمان ملی استاندارد ایران، خواهشمند است ترتیبی اتخاذ فرمایند تا تدوین استانداردهای مورد نیاز به تفکیک محصولات و فرآوردههای زراعی، باغی، دامی (و طیور) و سایر محصولات صادراتی بخش، با محوریت آن معاونت محترم و مشارکت سایر معاونتهای ذربط وزارت متبوع حسب مورد، در دستور کار قرار گرفته به نحوی که تا پایان مهرماه برای طی فرآیندهای بدی به سازمان استاندارد نیز ارایه گردد.

شایان ذکر است در فهرست محصولات آب بر صادراتی اعلام شده در سال گذشته توسط آن وزارت، موضوع بند «ه» تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۲، صرفاً محصولات زراعی مورد توجه قرار گرفته بود و سایر محصولات و فرآوردههای پر آب بر از قبیل محصولات باغی و فرآوردههای دامی و لبنی صادراتی در لیست مزبور لحاظ نشده بود (نامه شماره ۵۷۹۵۱۹ مورخ ۱۴۰۲/۱/۲۹)، لذا نیازمند بررسی دقیق و بازنگری در این خصوص برای تدوین استاندارد لازم می باشد. در این راستا این امر نیز آماده همکاری لازم می باشد.

محمد ابراهیم نیا
رئیس امور آب، خاک و محیط زیست

رونوشت:

جناب آقای، ایثار، معاونت محترم مدیریت تولید، دفتر، سازمان برنامه و بودجه کشور

شماره: ۰۲۰/۳۲۸۵۳
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۶
ساعت: ۱۰:۰۸
فوریست: دارد
پیوست: طبقه بندی:

جناب آقای دکتر محمد مخبر
معاون اول محترم رئیس جمهور

با سلام و تحیات؛

احتراماً، در راستای اجرای مفاد بند (ه) تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور و با توجه به تکلیف قانونی وزارت جهاد کشاورزی مبنی بر اعلام فهرست اقلام مشمول اخذ عوارض صادراتی نیم درصد، یدین وسیله فهرست حاوی ۳۵ قلم کالا (به شرح جدول ذیل) برای استحضار و دستور طی مراحل تصویب به حضور ایفاد می گردد:

ردیف	نام محصول	ردیف	نام محصول	ردیف	نام محصول	ردیف	نام محصول
۱	پیاز	۱۰	قلقل	۱۹	آفتابگردان	۲۸	برنج
۲	گوجه فرنگی زراعی (غیر گلخانه ای)	۱۱	کدو	۲۰	توتون	۲۹	نیشکر
۳	سیب زمینی	۱۲	بادمجان	۲۱	ذرت دانهای	۳۰	زعفران
۴	خیار	۱۳	هویج	۲۲	ذرت علوفه ای	۳۱	یونجه
۵	هندوانه	۱۴	شلغم	۲۳	سورگوم	۳۲	گوشت قرمز
۶	خربزه	۱۵	کنجد	۲۴	کلزا	۳۳	گوشت مرغ
۷	طالبی	۱۶	لوبیا	۲۵	سویا	۳۴	تخم مرغ
۸	گرمک	۱۷	ماش	۲۶	چغندر قند	۳۵	شیر خشک
۹	ملون	۱۸	عدس	۲۷	پنبه		

سید محمد آقامیری
سرپرست وزارت جهاد کشاورزی

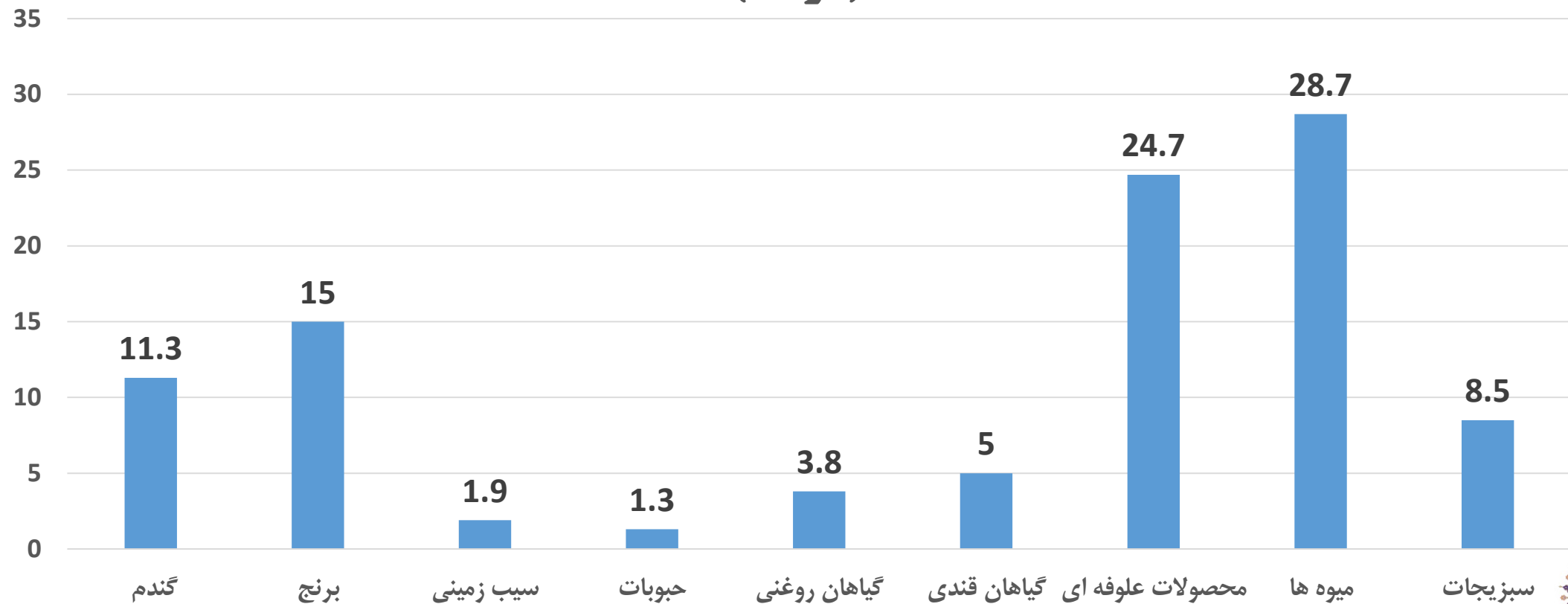

سهم از آب آبیاری محصولات زراعی و باغی

(گزارش همبست سال ۱۳۹۷)

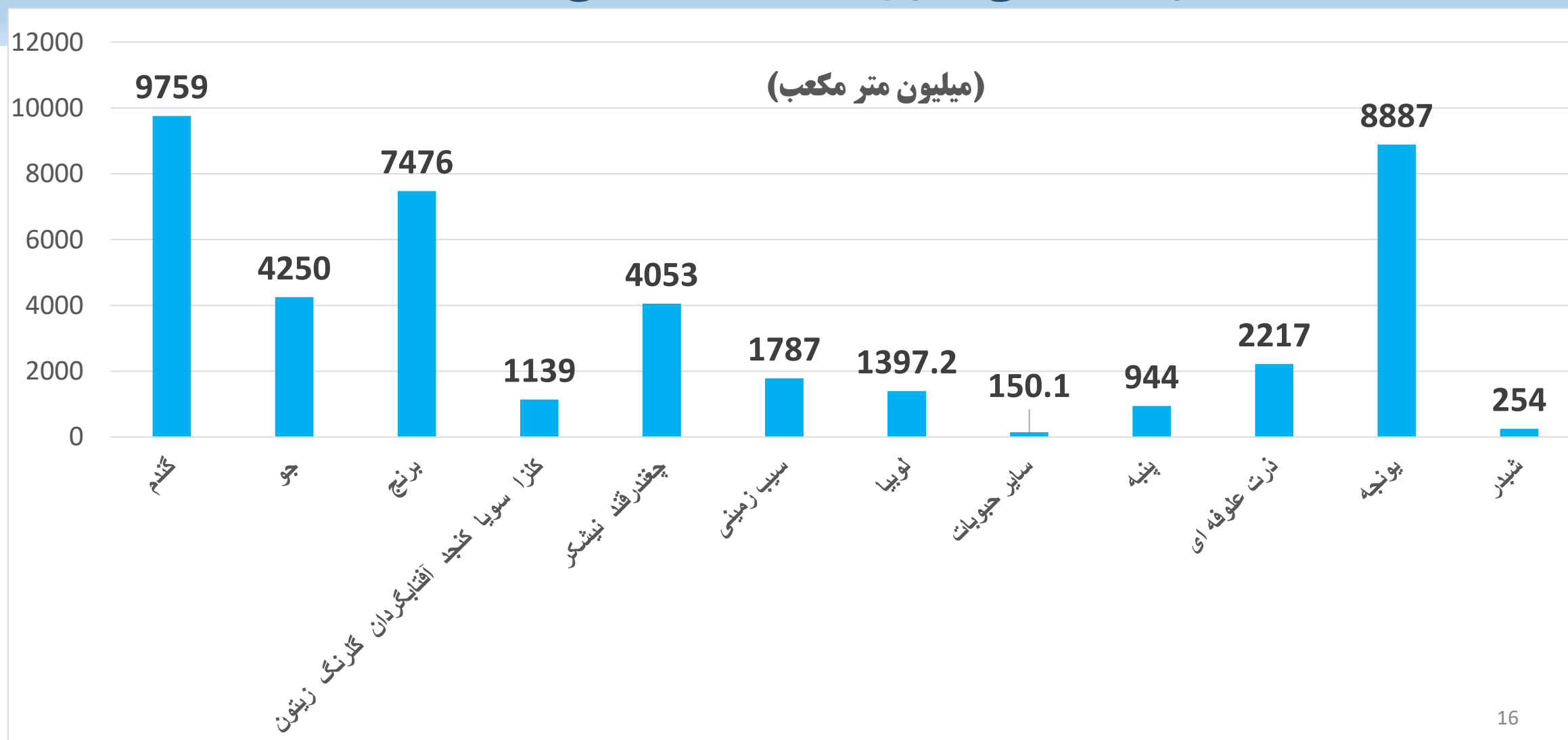
(درصد)

سهم از آب آبیاری محصولات زراعی (برنامه ابلاغی الگوی کشت سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۳)

وضعیت خودکفایی محصولات کشاورزی ایران

حدود ضریب خودکفایی :

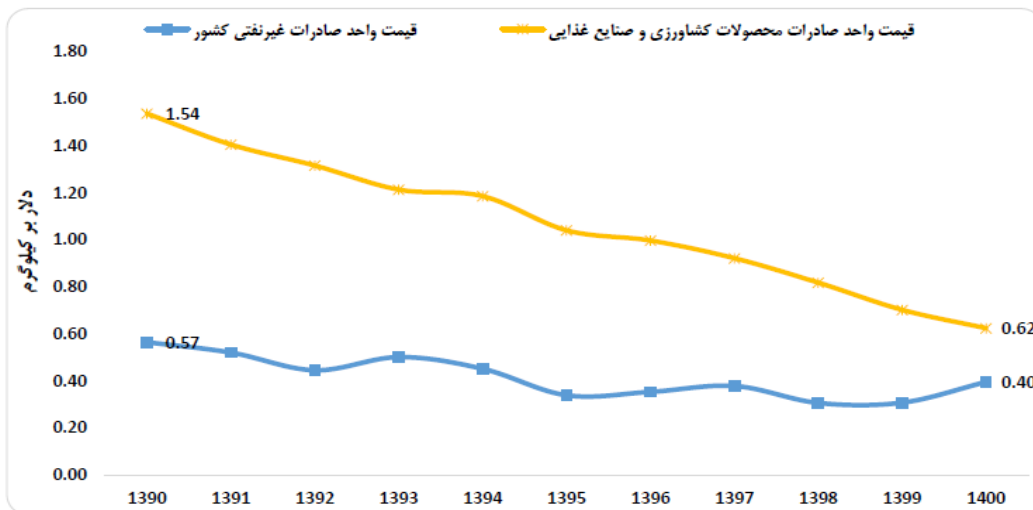
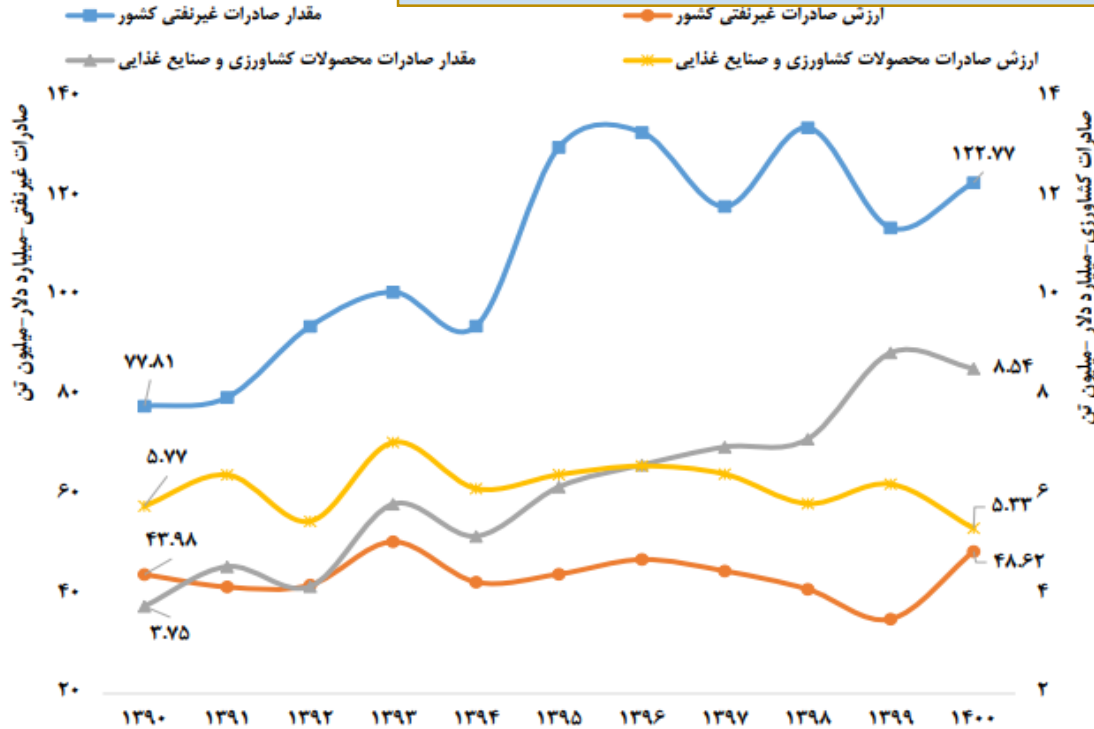
- سبزی و صیفی ۱۵۰ درصد
- میوه ۱۲۵ درصد
- سیب زمینی ۱۱۰ درصد
- حبوبات ۸۰ درصد
- گندم ۷۵ درصد
- جو ۶۵ درصد
- شلتوک ۵۵ درصد
- محصولات روغنی ۱۰ درصد
- کنجاله ۱۰ درصد

تحلیل صادرات محصولات کشاورزی (۱۳۹۰-۱۴۰۰)

۱- افزایش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از ۳.۷۵ میلیون تن به ۸.۵ میلیون تن

۲- هر واحد محصول کشاورزی و صنایع غذایی به ارزش ۱.۵۴ دلار بر کیلو گرم صادر اتی به ۰.۶۲ دلار بر کیلو گرم (منابع ارزشمند آب و خاک و انرژی و... با قیمت های رو به افول به فروش رسیده اند)

۳- صادرات محصولات باغی از ۷۶۸ هزارتن به ۲۰۱۲ هزارتن افزایش یافته است اما ارزش صادرات محصولات باغی از ۲.۳ میلیارد دلار به ۲ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ تنزل پیدا کرده است.

۴- زیربخش دام و طیور و آبزیان از ۳۰۱ هزار تن به ۵۵۱ هزار تن رسیده است و ارزش آن از ۶۰۱ میلیون دلار به ۶۱۱ میلیون دلار رسیده است.

۵- قیمت زعفران ۸۹ درصد، خاویار ۷۷ درصد، سیب درختی ۶۶ درصد، خیار ۶۴ درصد، ماهی ۶۳ درصد، سیب زمینی ۶۱ درصد، مرکبات ۵۱ درصد، شیر و فرآورده های آن ۴۱ درصد، خرما ۳۸، هندوانه ۲۸ و پسته ۱۴ درصد افت قیمت داشته اند.

... (پیمان سپاری ارزی)

مبانی مورد استفاده در میزان آب مجازی محصولات صادراتی در این گزارش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت جهاد کشاورزی

مجموعه پیوست‌های

سند ملی و دانش بنیان امنیت غذایی پایدار

۱۴۱۰-۱۴۰۱

غیر قابل استناد
(ویرایش هشتم)

تدوین:

دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

دبیرخانه تدوین سند ملی و دانش بنیان امنیت غذایی پایدار

۱۴۰۱

دانشگاه ملی کشاورزی ایران

گزارش طرح تحقیقاتی

سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی

تحلیل امنیت غذایی کشور تا ۲۰۵۰ با مدل سازی همبست آب، زمین، غذا و محیط زیست:
چشم انداز و سیاست‌های لازم

محرر:

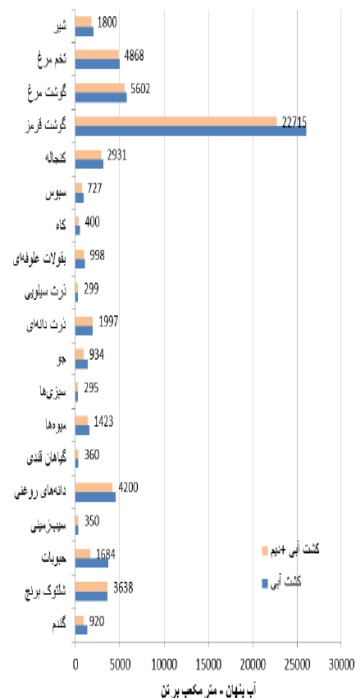
افشین سلطانی

همکاران:

اسکندر زکد، سید مجید عالمی‌نق، علیرضا نه‌بندلی، حسین بارانی، الیاس سلطانی، بنیامین ترابی، ابراهیم زینلی،
شهرزاد میرکریمی و رامین جولایی

زمستان ۱۳۹۸

این گزارش به سفارش سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان (قرارداد شماره ۲۹۴۶۸/۲۱۱ مورخه ۹۶/۶/۲۵) تهیه شده است. در صورت استفاده به صورت زیر ارجاع داده شود: (سلطانی، ا.، زکد، ا.، عالمی‌نق، م.، نه‌بندلی، ع.، حسین بارانی، سلطانی، ا.، ترابی، سید زینلی، ا.، ج.، میرکریمی، ش.، جولایی، ر. ۱۳۹۸. تحلیل امنیت غذایی کشور تا ۲۰۵۰ با مدل سازی همبست آب، زمین، غذا و محیط زیست: چشم انداز و سیاست‌های لازم. گزارش طرح تحقیقاتی. سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی)

شکل ۱۳- رد پای آب آبی با آب پنهان (متر مکعب بر تن با لیتر بر کیلوگرم) در تولید محصولات مختلف کشاورزی در شرایط اقلیمی، مدیریتی و الگوی کشت فعلی کشور در شرایط کشت آبی و مجموع کشت آبی و دیم. محصولات به صورت وزن تر در بر مزرعه برای گیاهان زراعی، در بر کشتارگاه برای گوشت و در بر مرکز تولید برای نخود مرغ و شیر هستند. در رد پای آب برای تولیدات دامی، آب آبی مصرفی شامل مصرف غیرمستقیم در مزارع و مصرف مستقیم در دامداری و مرغداری می‌شود. برآوردها با سیستم SEA صورت گرفته‌است.

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور

راهنمای نحوه ارتباط بیلان منابع آب کشور
با تجارت آب مجازی

ضابطه شماره ۷۶۱

معاونت فنی، امور زیربنایی و تولیدی
امور نظام فنی و اجرایی، مشاورین و پیمانکاران
وزارت نیرو
دفتر استانداردها و طرح‌های آب و آبفا
<http://seso.moe.gov.ir>
nezamfanni.ir

۱۳۹۷

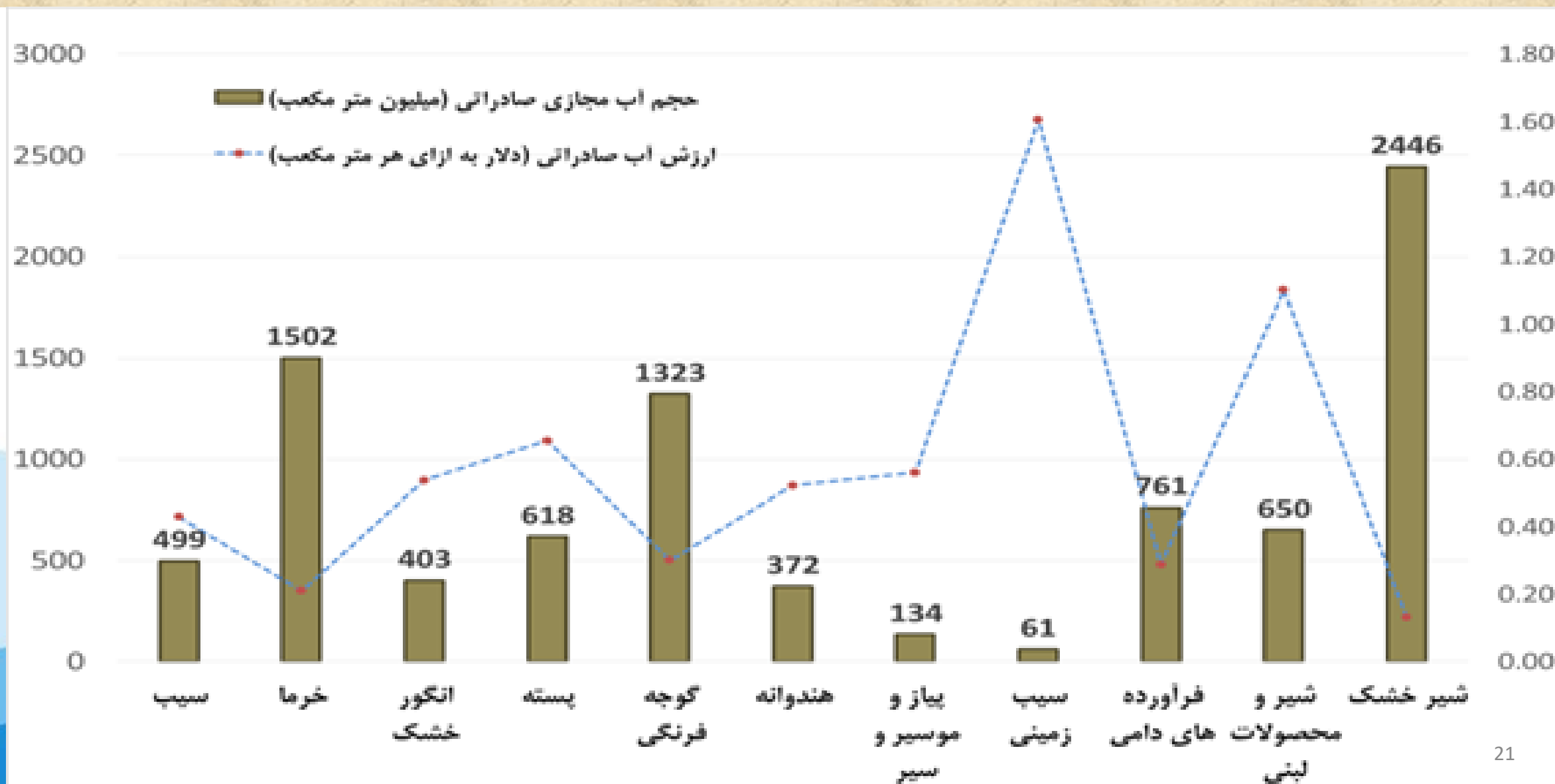
آب مجازی صادراتی در سال های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱

نام محصول	صادرات در سال ۱۴۰۰ (هزار تن/میلیون دلار)		صادرات در سال ۱۴۰۱ (هزار تن/میلیون دلار)		آب مجازی (متر مکعب بر کیلو گرم)	آب مجازی صادراتی سال ۱۴۰۰		آب مجازی صادراتی سال ۱۴۰۱	
	میزان صادرات	ارزش صادرات	میزان صادرات	ارزش صادرات		میزان آب مجازی صادراتی (میلیون متر مکعب)	ارزش آب مجازی صادراتی (دلار به ازاء هر متر مکعب)	میزان آب مجازی صادراتی (میلیون متر مکعب)	ارزش آب مجازی صادراتی (دلار به ازاء هر متر مکعب)
سیب	۹۸۵,۷	۲۷۹,۷	۶۲۶	۲۱۵,۱	۰,۸۰	۷۸۵	۰,۳۶	۴۹۹	۰,۴۳
خرما	۳۴۸,۳	۳۰۵,۲	۳۶۳,۸	۳۱۵,۴	۴,۱۳	۱۴۳۷	۰,۲۱	۱۵۰۲	۰,۲۱
انگور خشک	۱۴۴	۱۸۷,۹	۱۲۲	۲۱۶,۲	۳,۳۰	۴۷۵	۰,۴۰	۴۰۳	۰,۵۴
پسته	۱۳۵,۳	۹۱۴,۴	۵۶,۳	۴۰۵	۱۰,۹۸	۱۴۸۶	۰,۶۲	۶۱۸	۰,۶۶
مجموع محصولات عمده صادراتی	۱۶۱۳,۳	۸۸۷,۴	۲۵۷۷	۷۶۵,۲	۱۹,۲۱	۲۳۵۹	۱,۵۸	۳۰۲۱	۱,۸۳
گوجه فرنگی	۱۱۶۴,۴	۴۵۵	۱۱۲۱,۳	۳۹۷,۷	۱,۱۸	۱۳۷۴	۰,۳۳	۱۳۲۳	۰,۳۰
هندوانه	۱۵۰۲	۲۰۸,۵	۸۸۶,۷	۱۹۴,۳	۰,۴۲	۶۳۱	۰,۳۳	۳۷۲	۰,۵۲
و موسیر و سیر	۴۱۰	۸۵,۳	۳۹۵,۳	۷۵,۲	۰,۳۴	۱۳۹	۰,۶۱	۱۳۴	۰,۵۶
سیب زمینی	۶۱۳	۱۳۸,۴	۱۷۳,۷	۹۷,۹	۰,۳۵	۲۱۵	۰,۶۴	۶۱	۱,۶۱
مجموع محصولات عمده صادراتی	۵۲۴۷,۵	۸۸۷,۵	۲۵۷۷,۱	۷۶۵,۲	۲,۲۹	۲۳۵۹	۱,۹۲	۱۸۹۰	۲,۹۹
رده های دامی*	۸۹,۹	۱۲۸,۲	۱۳۶	۲۱۹,۸	۵,۶۰	۵۰۴	۰,۲۵	۷۶۱	۰,۲۹
و محصولات لبنی	۳۷۵,۷	۳۴۷,۶	۳۶۱,۳	۷۱۶,۵	۱,۸۰	۶۷۶	۰,۵۱	۶۵۰	۱,۱۰
شیر خشک	۳۱,۸	۵۰,۹	۱۳۵,۹	۳۲۳	۱۸	۵۷۴	۰,۰۹	۲۴۴۶	۰,۱۳
مجموع محصولات عمده صادراتی	۵۸۱,۹	۵۲۶,۸	۶۳۳,۲	۱۲۵۹,۴	۲۵,۴	۱۷۵۴	۰,۸۶	۳۸۵۸	۱,۵۲
مجموع	۷۴۴۲,۹	۲۳۰۱,۷	۵۷۸۷,۵	۲۷۸۹,۹		۶۸۷۲		۸۷۷۰	

مل: (حیوانات زنده+گوشت و احشا خوراکی، محصولات خوراکی با منشأ حیوانی)

میزان و ارزش آب مجازی صادراتی در سال ۱۴۰۱

کاهش مصرف لبنیات داخل و افزایش تولید شیر خشک با هدف صادرات

(کاهش سرانه مصرف لبنیات کشور از ۱۳۰ کیلوگرم به ۵۵ کیلوگرم در سال ۱۴۰۲)

۲۰ بهمن ۱۴۰۰ - ۱۸:۴۳

۵ نفر

با حضور معاون اول رئیس‌جمهور صورت گرفت:

افتتاح بزرگترین کارخانه تولید شیر خشک و کره خاورمیانه با مشارکت بانک کشاورزی

صنایع غذایی< اقتصاد غذا - با مشارکت ۲۱۰۰ میلیارد ریالی بانک کشاورزی، بزرگترین کارخانه تولید شیر خشک و کره خاورمیانه در شهرستان پیشوا افتتاح و بهره‌برداری از آن آغاز شد.

شرکت شمه شیر پیشوا سالانه ۲۹ هزار و ۵۰۰ تن شیر خشک تولید می‌کند+ فیلم

۶ آذر ۱۴۰۲، ۱۰:۵۸

کد خبر: 85304185

پیشوا - ابرنا - استاندار تهران به همراه معاون هماهنگی امور اقتصادی استاندار، رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان تهران و سایر مسئولان همزمان با دوشنبه‌های صنعتی از شرکت شمه شیر با تولید ۲۹ هزار و ۵۰۰ تن انواع شیر خشک به عنوان بزرگترین کارخانه تولید این محصول در شهرستان پیشوا بازدید کردند.

به گزارش ابرنا، شرکت شمه شیر ظرفیت دریافت روزانه یک هزار و ۲۰۰ تن و سالانه ۴۵۰ هزار تن شیر خام دارد. این واحد تولیدی سالانه سه

به گزارش خبرگزاری مهر، همزمان با سفر رئیس‌جمهور به البرز طرح صنایع تبدیلی یک شرکت با ظرفیت ۱۱ هزار تن شیر خشک امروز جمعه با حضور وزیر جهاد کشاورزی در شهرک صنعتی سیهر نخلرآباد به بهره‌برداری رسید.

به گزارش خبرگزاری صداوسیما، استان آذربایجان غربی، کارخانه شیر خشک و فرآورده‌های پودری پگاه آذربایجان غربی که در زمینی به مساحت ۲۵۰۰ متر مربع با زیربنای ۵۰۰۰ متر مربع در ۶ طبقه احداث گردیده است قادر به دریافت و فرآوری روزانه ۲۰۰ تن شیر با آب پنیر می‌باشد.

برای ساخت این واحد که سالانه ۵ هزارتن شیر خشک تولید میکند

افت شدید سرانه مصرف لبنیات در کشور

کد خبر: ۱۲۰۹۶۹
دوشنبه، ۷ خرداد ۱۴۰۳ - ۲۱:۱۸:۵۸ ۱۹۷۵ بازدید

به گفته مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های لبنی پاستوریزه ایران در حالی که به دلیل...

به گفته مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های لبنی پاستوریزه ایران در حالی که به دلیل گرانی لبنیات سرانه مصرف محصولات لبنی در کشور به ۵۵ کیلوگرم افت کرده حجم قابل‌توجهی از شیر خام تولیدشده در ایران به شکل شیر خشک قاچاق می‌شود.

با صادرات محصولات لبنی و دام و طیور هم آب مجازی گران قیمت را صادر می کنیم و هم ارز ترجیحی را (ذینفع نهایی ارز ترجیحی مردم نخواهند بود)

جدول ۳. مقادیر خوراک مختلف مورد نیاز برای تولید یک تن محصول دامی یا طیور (بر حسب تن وزن تر)

محصول دامی یا طیور				خوراک مورد نیاز
شیر	نخمر مرغ	گوشت مرغ	گوشت قرمز	
۰/۱۰	۱/۴۳	۱/۵۶	۱/۶۰	دانه ذرت
۰/۱۵	۰/۱۲	۰/۰۷	۲/۰۰	سبوس
۰/۰۰	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۰	روغن
۰/۲۰	۰/۵۵	۰/۸۰	۱/۶۰	کنجاله
۰/۱۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۰۰	جو
۰/۴۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۹۴	علوفه بقولات
۰/۳۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۰۰	کاه
۰/۴۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۵۰	ذرت علوفه ای
۰/۴۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۷/۳۹	علوفه حاصل از مراتع

عنوان	واحد سنجش	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
واردات گندم	هزار تن	۷۴	۰	۵۴۹	۳۲۸۵	۷۰۷۵	۴۴۵۶	۲۵۲۷
واردات کالاهای اساسی (گندم، برنج، روغن، شکر، گوشت قرمز، گوشت مرغ، ذرت، کنجاله سویا، دانه های	میلیون دلار	۷۵۷۴	۸۳۸۳	۹۹۹۲	۸۶۱۳	۱۴۰۲۶	۱۴۸۱۴	۱۳۵۴۴
واردات کالاهای اساسی (گندم، برنج، روغن، شکر، گوشت قرمز، گوشت مرغ، ذرت، کنجاله سویا، دانه های روغنی و جو)	هزار تن	۱۷۶۷۱	۱۹۲۲۳	۲۳۷۳۳	۲۲۶۲۹	۲۸۹۳۱	۲۳۴۶۶	۲۳۰۲۸
واردات نهاده های دامی (جو، ذرت و کنجاله)	میلیون دلار	۲۶۹۶	۳۳۹۲	۴۲۸۶	۳۷۹۰	۵۶۸۸	۵۱۵۱	۵۶۴۶
واردات نهاده های دامی (جو، ذرت و کنجاله)	هزار تن	۱۱۳۶۱	۱۳۱۳۴	۱۵۵۰۶	۱۳۵۸۰	۱۵۴۶۰	۱۱۸۴۲	۱۴۰۹۷
واردات جو	هزار تن	۲۶۷۳	۲۶۵۱	۴۰۲۷	۱۸۶۷	۳۳۳۸	۲۳۸۰	۲۱۸۵
واردات ذرت	هزار تن	۷۳۱۸	۸۹۹۰	۹۱۴۴	۹۸۸۵	۹۷۸۴	۸۱۱۹	۱۰۲۳۲
واردات کنجاله	هزار تن	۱۳۷۰	۱۴۸۳	۲۳۳۵	۱۸۲۸	۲۳۳۸	۱۳۴۳	۱۶۸۰

با صادرات محصولات لبنی و دام و طیور هم آب مجازی گران قیمت را صادر می کنیم و هم ارز ترجیحی را (ذینفع نهایی ارز ترجیحی مردم نخواهند بود)

ایران رتبه ۹ تولید تخم مرغ در دنیا را داراست

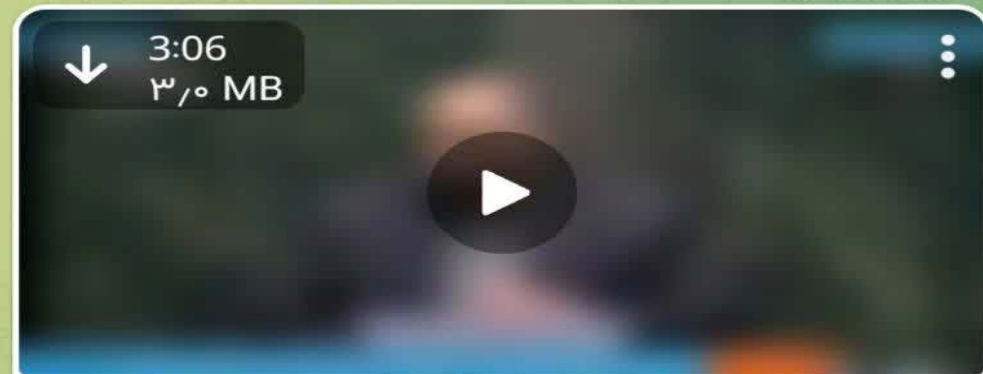
مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت جهاد کشاورزی

ایران رتبه ۹ تولید تخم مرغ در دنیا را داراست

کاشانی رئیس اتحادیه مرغداران میهن:
ایران با تولید بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزارتن تخم مرغ، نهمین تولیدکننده در دنیا محسوب می شود.

بنابر آمار سال گذشته ۱۳۵ هزارتن تخم مرغ به ارزش ۱۷۰ میلیون دلار صادر شد و پیش بینی می شود که امسال صادرات تخم مرغ به ۱۶۰ هزارتن برسد.

<https://www.maj.ir/R-iQU3AMz>

وزیر کشاورزی: از واردکننده مرغ و تخم مرغ به صادرکننده تبدیل شدیم

پارسال ۱۴۰ هزار تن مازاد تخم مرغ داشتیم که صادر کردیم. فروردین و اردیبهشت امسال ۴۰ هزار تن تخم مرغ و ۶ هزار تن مرغ صادر کردیم.

@Farsna

۴۷.۳K ۱۱:۰۸

موضوعات کلیدی و اولویت دار بخش کشاورزی در دولت چهاردهم

(جای خالی نقشه راه صادرات آب مجازی)

باسلام

برادر ارجمند جناب آقای دکتر نوری قزljحه
وزیر محترم جهاد کشاورزی

موضوع: ارائه گزارش عملکرد ۶ ماهه اول (سال ۱۴۰۳)

با احترام؛

همان گونه که استحضار دارند؛ این سازمان در اجرای منویات رئیس جمهور محترم در چارچوب فرآیند مدیریت عملکرد دستگاه های اجرایی کشور و به استناد بندهای (و) و (ز) ماده (۱) آیین نامه اجرایی مواد ۸۱ و ۸۲ قانون مدیریت خدمات کشوری، دریافت گزارش عملکرد میان دوره ای را در دستور کار قرار داده است تا از این مسیر با استقرار نظام نظارت مستمر بر موضوعات کلیدی و اولویت دار هر دستگاه، پس از تحلیل و آسیب شناسی، زمینه ارتقاء بهر موری و بهبود عملکرد دستگاه های اجرایی فراهم شود.

در این راستا، عناوین اولویت دار نظارتی آن دستگاه به شرح زیر اعلام می شود:

اولویت های عملکردی	محور
کنترل و کاهش مواد باقیمانده غیرمجاز در فرآورده های دامی (ارزایی عملکرد مبتنی بر آلاینده های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گزارش پایش سالانه)	امنیت غذایی
کاهش باقیمانده آفت کش ها، سموم و آلاینده های مانند نیترات و فلزات سنگین در محصولات کشاورزی (ارزایی عملکرد مبتنی بر آلاینده های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گزارش پایش سالانه)	
شناسه گذاری باغات، مزارع، آبپارها و محصولات کشاورزی	
تأسیس به موقع نهاده های تولید (خوراک دام، کود، بذر و سموم مبتنی بر استانداردهای سلامت)	
پرداخت به موقع مطالبات کشاورزان	ارتقاء خدمات و کسب و کارهای کشاورزی
توسعه فعالیت بخش تعاونی کشاورزی	
ایجاد ظرفیت جدید صنایع تبدیلی کشاورزی	
جنگل کاری و احیاء جنگل های کشور	صیانت از منابع پایه
جلوگیری از تغییر کاربری اراضی کشاورزی	
اجرای طرح های آبخیزداری و آبخوان داری	
اصلاح الگوی مصرف آب در بخش کشاورزی	

جمع بندی و پیشنهاد ها

ایران علی رغم اینکه در کمربند خشک و نیمه خشک جهان قرار دارد، نه تنها صادرکننده آب مجازی (حدود ۸ میلیارد متر مکعب سالانه) می باشد بلکه بر خلاف انتظار مشاهده می شود که ایران، خالص صادرات آب آبی یا آب آبیاری (آب زیرزمینی و آب سطحی) و واردات آب سبز (بارش و نزولات جوی) دارد. لذا ضروری است:

نقشه راه و ضوابط اجرایی صادرات آب مجازی (توصیه های سیاستی، قانونی، مقرراتی و اجرایی) با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور (امور آب، کشاورزی و محیط زیست)، وزارت جهاد کشاورزی و مشارکت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با محورهای زیر تدوین گردد.

جمع بندی و پیشنهاد ها

- مدیریت صادرات بخش دام و فراورده های دامی: با توجه به این نکته بسیار مهم که مواد اولیه جهت تغذیه دام، عمدتاً یا محصولات پر آب بر از قبیل علوفه (یونجه و ذرت علوفه ای) و یا محصولات مشمول ارز ترجیحی (کنجاله و ذرت دانه ای) می باشد (سالانه بالغ بر ۵ میلیارد دلار ارز ترجیحی برای واردات کنجاله، ذرت و جو، صرف خوراک دام و طیور هزینه می شود) لذا هم به منظور صیانت از منابع آبی کشور و هم **مدیریت بهینه ارز ترجیحی** تخصیصی به بخش کشاورزی، ضروری است نسبت به سیاست های صادراتی این محصول و سایر فرآورده های دامی تجدید نظر اساسی صورت گیرد.

- مدیریت صادرات بخش باغبانی

- مدیریت صادرات بخش زراعت

- بررسی معافیت از پیمان سپاری ارزی در صادرات محصولات کشاورزی و فرآورده های کشاورزی پر آب بر

مشكرم

خانه / اخبار / حوزه اوراسیا / ترکیه

۱۳۳۵ - مشاهده: ۰۸:۰۰ - ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

رشد تولیدات و صادرات محصولات کشاورزی ترکیه

صادرات محصولات کشاورزی ترکیه در بازه زمانی ده ماهه ژانویه تا اکتبر ۲۰۲۱ با ۲۰.۹ درصد افزایش از مرز ۲۳.۵ میلیارد دلار فراتر رفت. صادرات این بخش تنها در ماه اکتبر بیش از ۲.۸ میلیارد دلار بوده است که حدود ۱۵ درصد از سهم کل صادرات ترکیه در این ماه را شامل می‌شود.

میزان تولید محصولات کشاورزی طی سال گذشته با ۲۰ درصد افزایش در مقایسه با سال قبل به ۳۳۳.۳ میلیارد لیر رسیده که این رقم به‌عنوان رکورد بیشترین میزان تولید در طول تاریخ جمهوری ترکیه ثبت شده

ترکیه، اقتصادی

رکوردشکنی صادرات محصولات کشاورزی ترکیه در سال ۲۰۲۲

صادرات محصولات کشاورزی ترکیه در سال ۲۰۲۲ میلادی با ۱۵.۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۴.۲ میلیارد دلار رسید.

04.01.2023 - به‌روز رسان : 06.01.2023

استانبول/خبرگزاری آناتولی

صادرات محصولات کشاورزی ترکیه در سال ۲۰۲۲ میلادی با ۱۵.۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۴.۲ میلیارد دلار رسید و بدین ترتیب رکورد جدیدی در صادرات این بخش به ثبت

تاریخ انتشار: ۲۵ دی ۱۴۰۲ - ۰۹:۵۰

اقتصاد / اقتصاد جهان

رکوردشکنی صادرات بخش کشاورزی ترکیه با ۳۵.۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳

صادرات بخش کشاورزی ترکیه با ۳۵.۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ میلادی رکوردشکنی کرد. این صادرات ۱۵.۹ درصد از مجموع صادرات ترکیه در سال گذشته است.

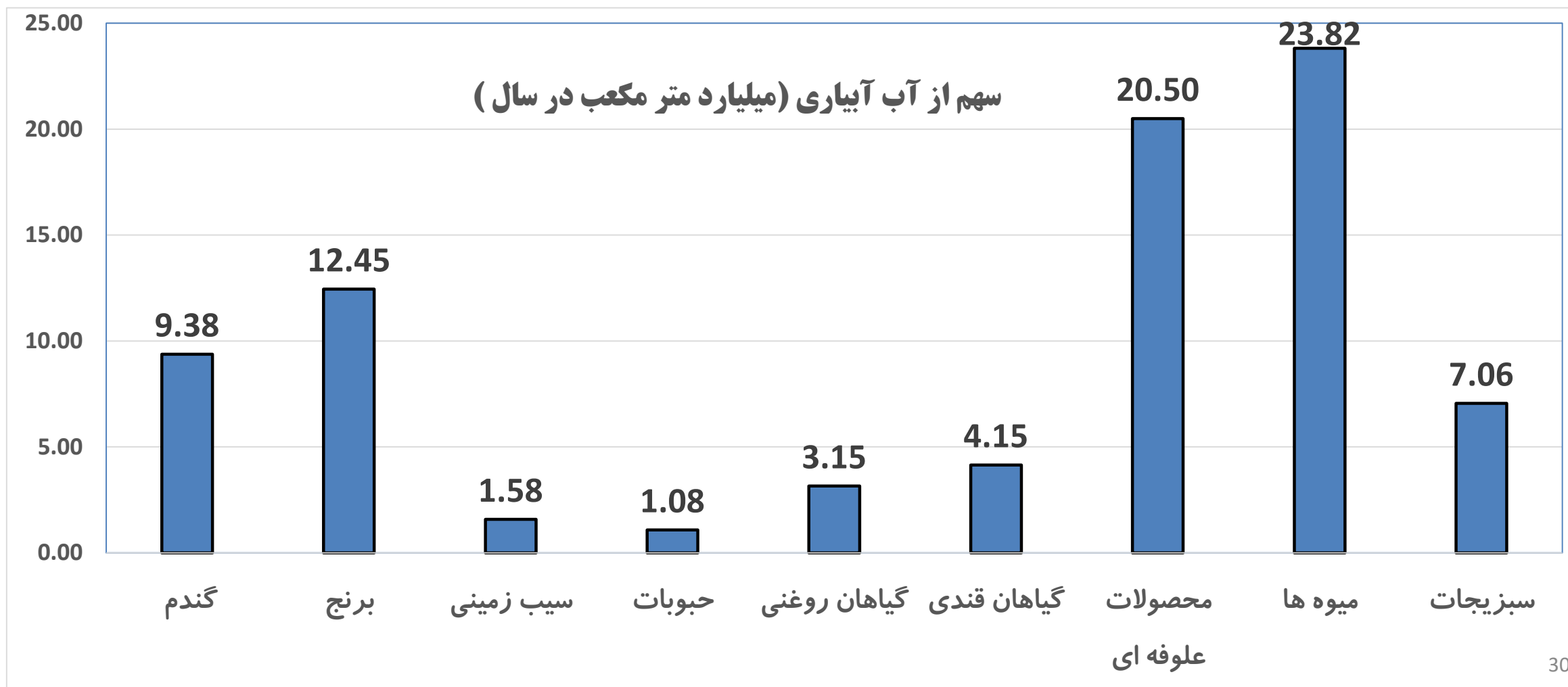
اثر تورم (کاهش ارزش پول ملی) بر صادرات بخش کشاورزی (کشور ترکیه)

آب برداشتی (سهم از آب آبیاری) محصولات زراعی و باغی (بر اساس گزارش همبست سال ۱۳۹۷)

- در ده سال اخیر اراضی زراعی به باغات تبدیل شده اند. (سطح اراضی باغی از ۱.۵۶ میلیون هکتار در سال ۱۳۸۷ به ۲.۵ میلیون هکتار در سال ۱۴۰۱ رسیده است.) که زنگ خطری برای امنیت غذایی کشور است.

- توسعه باغات با هدف افزایش صادرات اتفاق می افتد.

